

СТАН НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ

Щокін Ростислав Георгійович, кандидат юридичних наук, доцент.

Освіта завжди була особливою функцією суспільства й держави, спрямованою на формування й розвиток соціально-значущих якостей кожної людини як члена суспільства й громадянина держави. Через освіту, як найбільш масовий соціальний інститут, здійснюється вплив на формування свідомості суспільства, регулюються процеси свідомого саморозвитку громадян. Як соціальне і культурне явище, освіта є атрибутом людства, невідемним його супутником у поступальному русі еволюційного розвитку. Саме тому важливого значення для розвитку суспільства набуває осмислення якісно нових ознак і смислів сучасної освіти в умовах цивілізаційних змін нашої історичної доби, розуміння тенденцій її розвитку, внутрішніх протиріч і механізмів прогресу.

До сфери освіти належать різні за формою компоненти навчальної діяльності. Вона є полем взаємодії навчання з іншими формами і видами життєдіяльності суб'єктів, що забезпечують функціонування освіти. Тому предметом аналізу сфери освіти фахівців у галузі педагогіки, соціології, державного управління, юриспруденції бути не тільки процеси навчання, соціокультурного розвитку людини, а й усе те, що впливає на них, супроводжує їх, а також процеси управління у сфері освіти, діяльності органів публічної влади з адміністрування галуззю освіти.. Отже, загалом сфера освіти охоплює всю життєдіяльність людей, соціальних груп — тих, хто навчається, навчає та обслуговує навчальний процес. Тому не випадково, що проблематика освіти була і залишається предметом дослідження багатьох вчених.

Огляд наукових праць з проблем функціонування галузі освіти в Україні свідчить, що і вітчизняні вчені постійно приділяли увагу дослідженню даної проблематики. Питаннями організації та розвитку галузі освіти в різні часи займалися наукові установи Національної академії наук України, Національної академії правових наук України, галузеві науково-дослідні інститути і вищі навчальні заклади. Результати досліджень наукової спільноти викладені у багатьох наукових працях таких вчених, як Ф. Альтбах, Е. Берген, Й., Возницький, М. Генрі, Д. Джевуляк, В. Куклін, В. Козаков, Лінгард, К. Левківський, І. Лопушинський, А. Мазак, С. Тейлор, Ф. Різві, В. Хаддад та інші.

Теоретико-методологічні засади державної політики у сфері вищої освіти досліджували вітчизняні науковці, зокрема В. Андрущенко, С. Андрейчук, В. Бакуменко, М. Білинська, І. Булах, В. Бульба, С. Гончаренко, Н. Гресь, В. Гриньова, О. Демченко, Н. Діденко, Д. Дзвінчук, С. Домбровська, В. Журавський, О. Зигало, І. Зязюн, І. Іванюк, С. Клепко, Т. Козарь, В. Кремень, В. Лозова, В. Луговий, В. Олійник, І. Прокопенко, Н. Протасова, М. Романенко, Т. Скиба, Т. Соколова, І. Телешова, С. Шевченко, Н. Шульга та інші. Аналізу нормативно-правової основи вищої освіти в Україні присвячені праці В. Астахова, Р. Валєєва, Н. Губерської, Л. Горбунової, Є. Краснякова, Н. Коломоєць, М. Курка, С. Мандрика, О. Петрик, В. Огаренка, М. Степка, В. Філіппової та інших.

Входження України до європейського освітнього простору досліджували українські та зарубіжні вчені, такі як Б. Бабенко, В. Базилевич, Н. Бондарчук, Д. Бондар, В. Бурега, Г. де Віт, М. Головатий, Дж. Гудзік, О. Зарудіна, М. Згуровський, О. Козієвська, А. Колот, В. Корженко, К. Корсак, С. Кнутсон, Р. Кулен, Дж. Найт, О. Поступна, Л. Пшенична, Л. Рамблі, І. Сікорська, А. Сбруєва, А. Чирва, С. Шкарлет та інші.

Незважаючи на таке широке висвітлення проблеми науковцями та практиками, багато питань освітньої галузі досліджувалися фрагментарно і потребують

комплексного дослідження, напрацювання концептуального підходу до розуміння сучасних проблем з адміністрування сфери освіти. Напрацювання цих, та інших вчених заклали фундамент сучасного розуміння публічного адміністрування у сфері освіти.

Питання реалізації державної освітньої політики та управління вищою освітою в Україні розглядалися такими науковцями як В. Андрущенко, С. Андрейчук, Г. Атаманчук, В. Бакуменко, Л. Білий, В. Бондарь, О. Демченко, С. Домбровська, В. Жураківський, О. Зигало, І. Іванюк, І. Каленюк, Л. Карамушка, В. Клепко, Т. Козарь, Є. Красняков, В. Кремень, В. Луговий, В. Майборода, В. Маслов, С. Ніколаєнко, Н. Протасова, В. Пікельна, Л. Пшенична, Т. Скиба, Є. Хриков, Н. Шульга, Л. Яременко та ін. Аналізу нормативно-правової основи вищої освіти в Україні присвячені праці В. Астахова, Р. Валєєва, Л. Горбунової, Є. Краснякова, Н. Коломоєць, М. Курка, С. Мандрика, В. Огаренка, М. Степка, В. Філіппової та інших.

Незважаючи на значний науковий доробок, що висвітлює науково-теоретичні та прикладні аспекти державної політики у сфері вищої освіти, інші проблемні питання у цій галузі на сьогодні ще неповною мірою розроблено питання формування ефективних механізмів удосконалення адміністративно-правового регулювання публічного адміністрування у сфері освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітньо-наукового простору. Такий стан висвітлення проблеми зумовлює актуальність основних напрямів дослідження.

Підсумовуючи аналіз напрацювань у галузях адміністративного права, теорії управління, педагогіки та соціології, варто зауважити, що проблематика освіти та освітньої діяльності публічної адміністрації була і залишається предметом наукових досліджень. Поряд з цим, все ж слід акцентувати увагу на тому, що незважаючи на наявні праці адміністративістів, які проводили дослідження з питань адміністративно-правового регулювання у сфері освіти, діяльності публічної влади щодо правового і організаційного забезпечення освіти, не всі аспекти знайшли висвітлення в юридичній літературі. Деякі з них залишились поза увагою вчених або ж досліджені фрагментарно, дослідження інших – уже застаріли і не відповідають сучасним суспільно-політичним реаліям.

Водночас основним недоліком переважної більшості проаналізованих праць є те, що публічне адміністрування у сфері освіти з врахуванням його адміністративного правового аспекту, як об'єкту адміністративно-правового регулювання, тобто, як публічно-правовий інститут не досліджувалося.

Така концептуальна помилка не дозволяє повною мірою усвідомити всю сукупність проблем публічного адміністрування у сфері освіти, і як наслідок, більшість практичних питань, які стосуються правового, організаційного, фінансового, кадрового та іншого забезпечення сфери освіти, залишаються недостатньо дослідженими. Відсутність комплексного та системного підходу, не розробленість зазначених проблем у теорії адміністративного права негативно позначається на правотворчій діяльності, обумовлює прийняття недосконалих, суперечливих правових актів, призводить до гальмування реформ в освітній сфері та адаптації освітнього законодавства до міжнародних стандартів.